

Комунальний заклад
«Центр охорони та досліджень пам'яток археології»
Полтавської обласної ради

Інноваційний проєкт

Наші
діджитал-продукти:

VR — інтерактивний квест
шаманським похованням
у віртуальній реальності

Реконструкція ймовірного
вигляду шаманки та знахідок
з комплексу в технології **AR**,
з можливістю побачити
їх через смартфон.

WEBGL-мандрівка поховальною
спорудою. Через браузер чи телефон
можна віртуально побродити похованням,
ніби в комп'ютерній грі, відкрити
текстові описи до артефактів,
світлини, послухати
аудіо.

3D-реконструкції поховань катакомбних спільнот,
виявлених у кургані: самої шаманки,
її одноплемінників "воїна" та "художниця"
та "велетня", представника інгульських
катакомбників, а також — предметів,
що були знайдені з ними.

ВіРтуальність забутих предків:

імерсивний світ шаманського поховання
бронзової доби

За підтримки:
УКРАЇНСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ
ФОНД

Від команди проєкту

#ViRтуальність_забутих_предків:

На нашій українській землі зароджувалася індоєвропейська спільнота, торували свій шлях численні племена індоаріїв та індоіранських народностей. Ми маємо минуле, в яке можна і потрібно занурюватись.

Але чи ми хочемо? Слова «культурна спадщина», які мали б нас інтригувати невичерпним креативом, у багатьох викликають асоціацію про запилені кабінети та нудні конспекти.

Археологічна спадщина України нині незаслужено стоїть у тіні, хоча має значний потенціал збагатити сучасну та майбутню культури. Якщо глянути на більшість доступних для загалу матеріалів, ви можете подумати, що археологія — «німа наука», яку складають лише уламки горщиків, кісток та інших малозрозумілих предметів. Тож нині важливо переосмислити історико-культурну спадщину, й зокрема археологічну, щоб надати минувшині сучасну форму, легку для розуміння новими поколіннями.

Тому наше завдання — зробити все можливе, аби стародавні речі та комплекси заговорили з вами зрозумілою мовою. Сьогодні наша історія про одну доленосну експедицію полтавських археологів, її важливі для науки знахідки, та наші спроби «оживити» їх у вашій уяві за допомогою технологій сучасності.

Команда проєкту

Координаторка: **Оксана Шерстюк**
Керівник науково-публіцистичного напрямку: **В'ячеслав Шерстюк**
Науковий консультант з антропології: **Андрій Артем'єв**
Науковий консультант з археології: **Роман Литвиненко**
Консультант з напрямку XR: **Олег Голота**
Дизайнерка, менеджерка
з візуально-наукового напрямку: **Юлія Деркач**
Художниця-графік: **Тетяна Менчинська**
Комунікаційні менеджерки: **Світлана Варвянська, Анна Єгорова**
Фінансова менеджерка: **Наталія Сенік**
Спеціаліст із тендерних закупівель, юрист: **Едуард Яковенко**
Адміністративна менеджерка: **Владислава Дикань**

Партнери проєкту:

Департамент
культури і туризму
Полтавської обласної
військової адміністрації

**УКРАЇНСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ
ФОНД**

Розробники діджитал-продуктів:

Компанія ADVIN -
доповнена та віртуальна
реальність

ADVIN
м.Дніпро

Творча майстерня
«Архітектон» –
3D моделювання

АРХІТЕКТОН
творча майстерня
м.Київ

ТОВ «СІМПЛІФАЙ»

Simplify.
м.Львів

Історія однієї експедиції

У березні 2007 року Полтавська археологічна експедиція під керівництвом В'ячеслава Шерстюка вирушила в Гребінку, щоб дослідити рештки майже повністю знищеного стародавнього кургану.

Науковці виявили 6 поховань. Завдяки своїй значній глибині вони збереглися від руйнувань. Три з них належали родовому могильнику донецької катакомбної культури, ще три — трохи пізнішим у часі представникам інгульської катакомбної спільноти (2 половина III тис. до н.е.).

Найцікавішими були перші три поховання, ймовірно, одноплемінників.

Це захоронення чоловіка-«воїна», літньої людини («бабці-художниці») та найбільш цікаве й загадливе — шаманський комплекс з численними атрибутами служниці культури, що й став основним об'єктом наших реконструкцій.

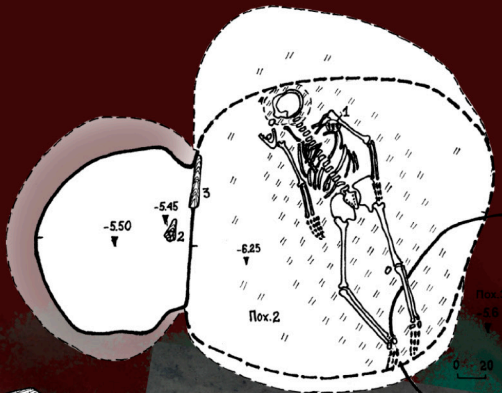
Поховання «Воїна»

Донецька катакомбна культура
(III–II тис. до н.е.)

м. Гребінка

Зріст:
168–172 см
Вік: 30–35 р.

Предмети:

- дерев'яний предмет
- три наконечники стріл

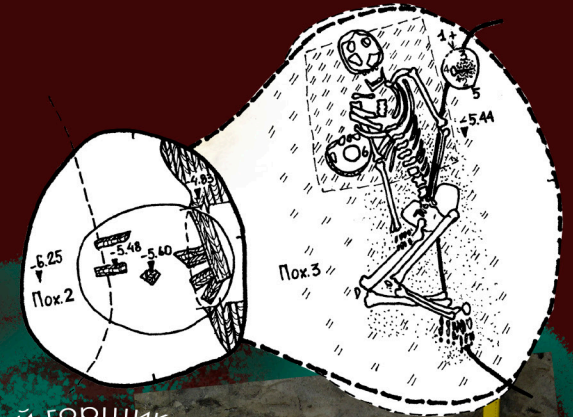
Поховання «Художниці»

Донецька катакомбна культура
(III–II тис. до н.е.)

м. Гребінка

Зріст:
170–174 см
Вік: 60–65 р.

Предмети:

- кістяна проколка/писало
- кремені
- берестяна коробочка
- глиняний горщик
- вохра

Поховання «Велетня»

Інгульська катакомбна культура
(III–II тис. до н.е.)

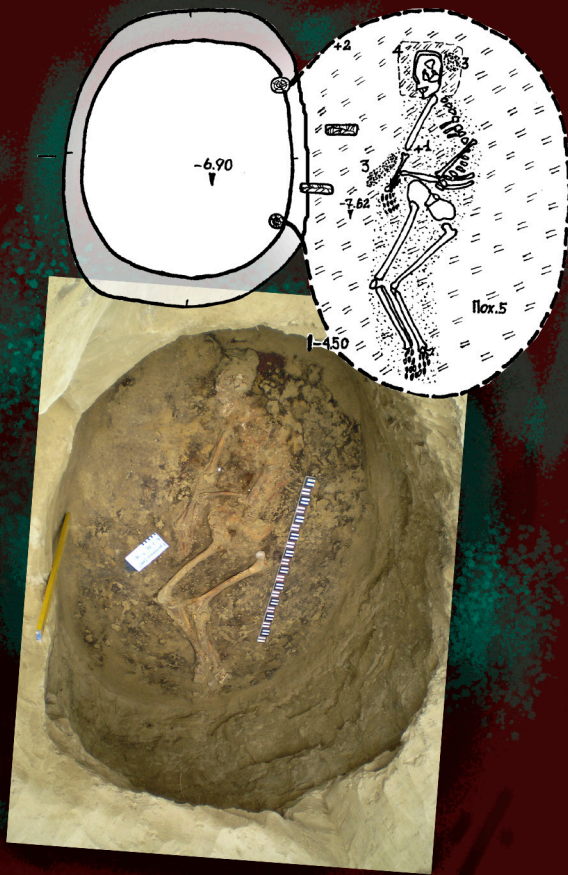
м. Гребінка

Зріст:
185-190 см
Вік: 35-40 р.

Предмети:

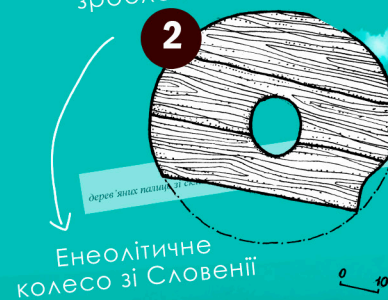
- два камінці

Як ми відтворювали не збережені предмети (знахідки з поховання шаманки)

Кресленки, які були зроблені під час досліджень

Фото з розкопок

Як ми відтворювали не збережені предмети

(знахідки з поховання шаманки)

1 Фото з розкопок

2 Кресленки, які були зроблені під час досліджень

3 Окремий малюнок із реконструкцією зовнішнього вигляду бубна

4 - поховання 4, рештки бубна (а) та рештки палиці (б) з реконструкцією

Гребінка-2007 К. 1 П. 4 Я.

Умовні позначення: 1 - дерево, 2 - органічна маса, 3 - шкіра.

Бубон

3D реконструкція

Як ми відтворювали не збережені предмети

(знахідки з поховання шаманки)

1 Фото з розкопок та збережені зразки матеріалу

2 Кресленки, які були зроблені під час досліджень

3 Окремий малюнок із реконструкцією зовнішнього вигляду "блюда"

4 Етап моделювання форми

Остеоцерамчине блюдо (каолінове)

3D реконструкція

Археологія + технології

Віртуальна реконструкція
шаманського поховання
доби бронзи

VR, віртуальна реальність

Де подивитися: офлайн, у нашому Центрі

Призначення: інтерактивні екскурсії для учнів,
студентів, вчителів та всіх зацікавлених громадян

Вдягнувши VR-окуляри, ви зможете «політати»
та оглянути панораму місця поховання біля кургану.

Далі ви опинитесь у поховальній камері
катакомбної доби. Озираючись навсібіч,
зможете доторкнутися до предметів
з комплексу і дізнатися більше
про них.

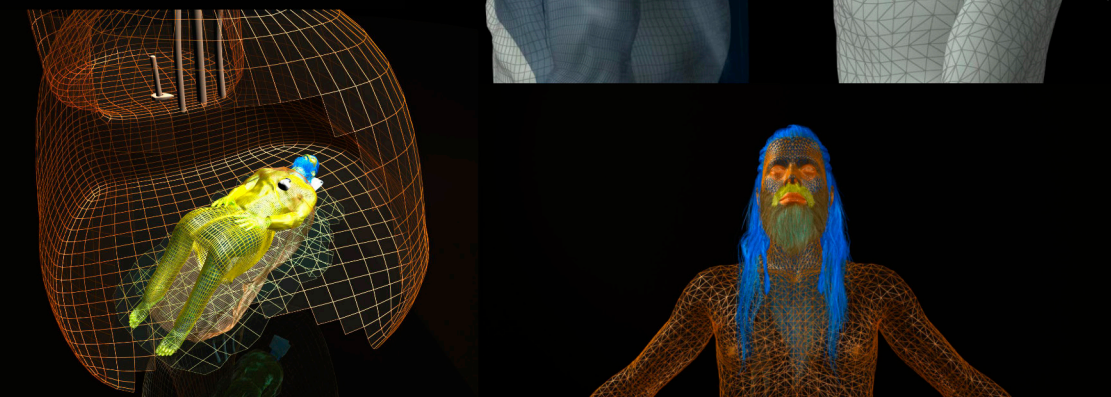
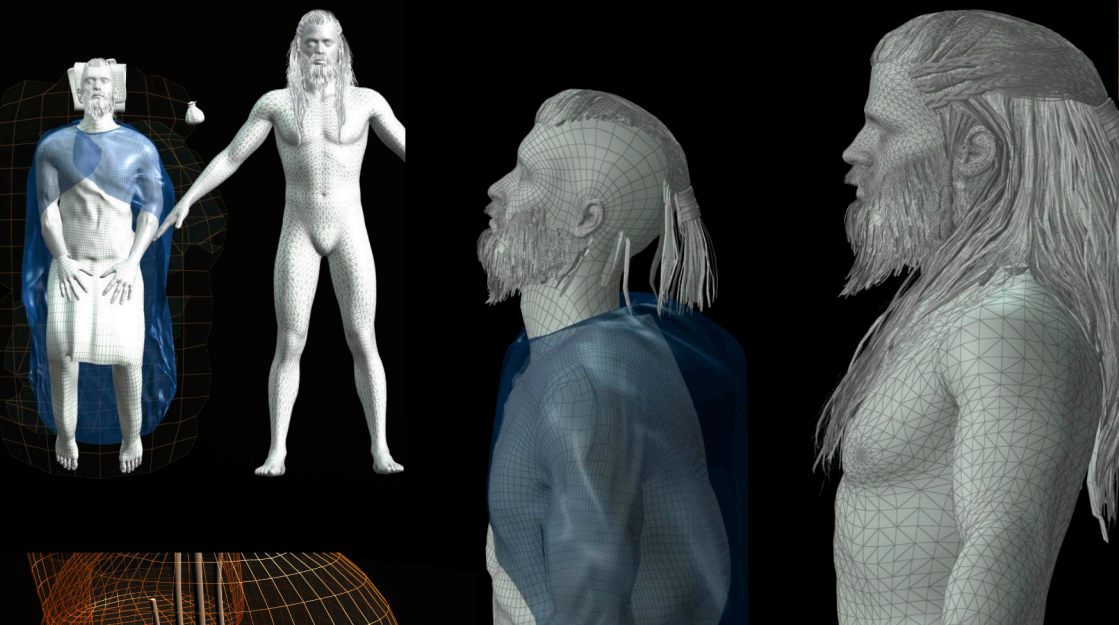
Археологи підготували
цілий квест,
який вестиме вас
до розгадки таємниць
Індоарійської шаманки
через її прадавні
артефакти.

Як відбувалася реконструкція поховань «Воїна» та «Велетня»

3D-реконструкції поховань «Воїна» та «Велетня»

WebGL, тривимірна графіка у веббраузері

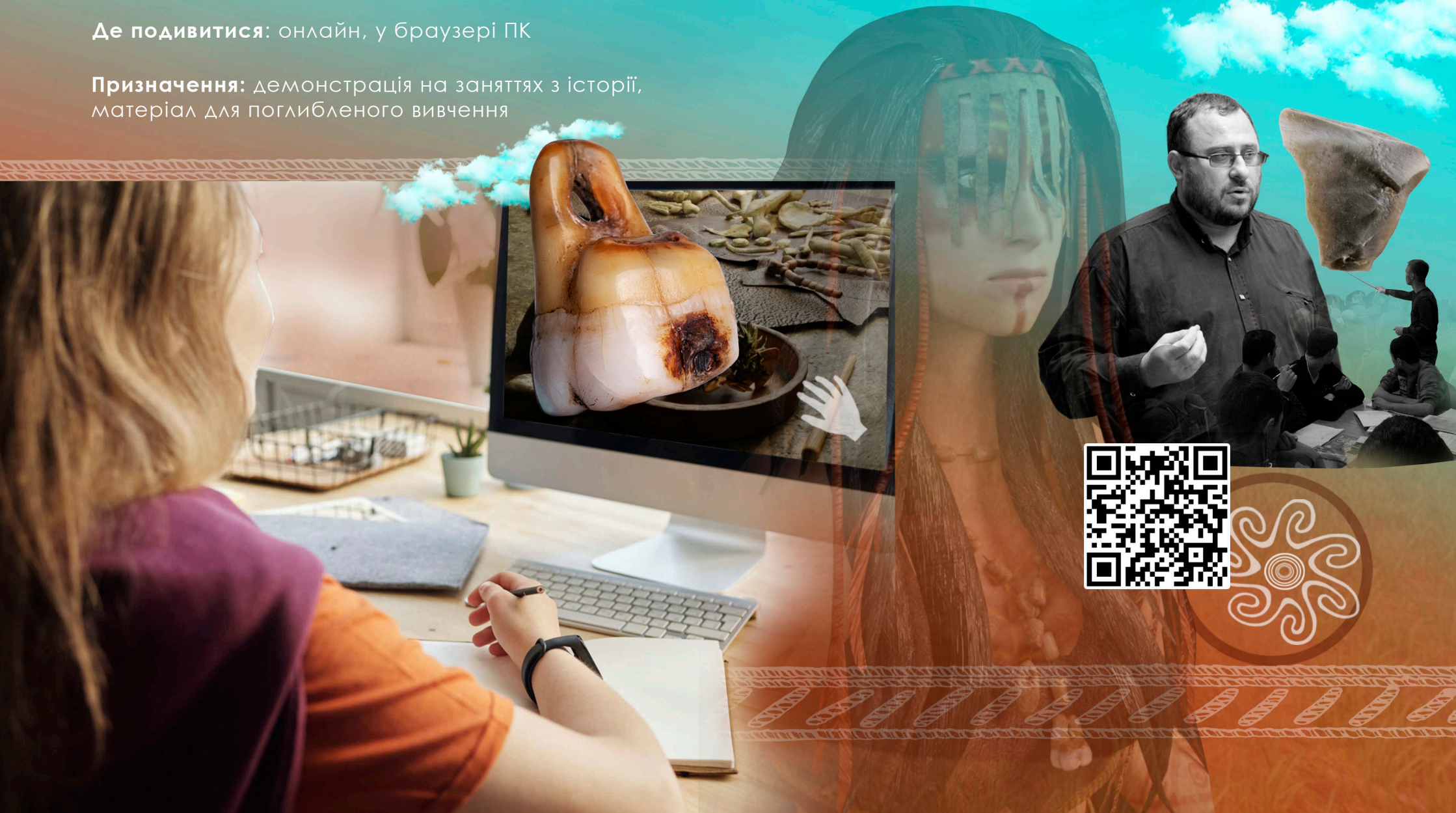
Віртуальна екскурсія поховальною камерою шаманки катакомбної культури

Де подивитися: онлайн, у браузері ПК

Призначення: демонстрація на заняттях з історії, матеріал для поглибленого вивчення

Це ніби рівень комп'ютерної гри від першої особи.

Взаємодійте з об'єктами, рухайтесь за допомогою клавіш чи стрілок, і оглядайте все навкруги, змінюючи кут і напрямок погляду пересуванням мишкою.

3D-реконструкція
поховання «Художниці»

AR, доповнена реальність

Реконструкція уявного зовнішнього вигляду шаманки та предметів, що супроводжували її

Де подивитися: браузер, мобільний гаджет

Призначення: поглиблене самостійне вивчення історії, демонстрація на заняттях з історії, публічних лекціях тощо

У своїй кімнаті через екран смартфона ви побачите як ймовірно виглядала шаманка бронзової доби, а також предмети з її поховання, такими, якими вони були 4 тисячі років тому.

Для цього треба лише перейти за QR-кодом без встановлення жодних застосунків.

Наближайте предмети, щоби розглянути деталі. Якщо сильно попросите, вона навіть танцюватиме для вас із бубном.

3D-реконструкція
поховання Шаманки

3D-реконструкції поховань катакомбників із Гребінківського кургану

Де подивитися: онлайн, на сайті Центру

Призначення: поглиблене самостійне вивчення історії, демонстрація на заняттях з історії, публічних лекціях тощо

Ми підготували також реконструкції більшості катакомбних поховань, виявлених у Гребінківському кургані. Це уявний вигляд шаманки і її захоронення, двох її родичів-одноплемінників (представників донецької катакомбної культури, яких ми умовно назвали «воїн» і «художниця»), та «велета» (належав до інгульської катакомбної спільноти). Об'ємні моделі набагато цікавіше розглядати, ніж плоскі ілюстрації.

На сайті вони приєднуються до двох 3D-моделей поховань, розроблених нами раніше.

3D-реконструкції поховань, створені у 2020 році.

Віртуальні мандрівки пам'ятками археології та історії Полтавщини, 2020

Якщо «Віртуальність забутих предків» вам зайшла, то запрошуємо познайомитися з нашим попереднім проектом, створеним у 2020 році за підтримки Українського культурного фонду та Zagoriy Foundation.

«Віртуальні мандрівки пам'ятками археології та історії Полтавщини» — це:

- унікальна онлайн-платформа з інтерактивною мапою визначних археологічних та історичних пам'яток;
- електронні наукові й охоронні дос'є на **260** пам'яток і об'єктів історико-культурної спадщини;
- **36** сферичних панорам городищ, **10** 3D візуалізацій городищ, **2** 3D реконструкції стародавніх поховань;
- **7** авторських туристичних маршрутів пам'ятками (реальні та віртуальні).

В 2020 році проект потрапив у короткий список фіналістів річної премії проектів УКФ і здобув спеціальну відзнаку Zagoriy Foundation у номінації «Кращий цифровий продукт».

За підтримки:

УКРАЇНСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ
ФОНД

Z
zagoriy
foundation

www.map.codpa.org.ua